

DE LAATSTE REIS VAN DE H. 130

Door G. VAN TEYLINGEN

Schipper Veen was uit z'n humeur. „k Gloof nooit, dat we morgenochend vare kenne,” bromde hij tot zijn stuurman.

„'t Zel best meevalle Ouwe,” was het antwoord.

„k Help et je hope. Die plankiesmaker (hij bedoelde den scheepstimmerman) schiet geen snars op. Heb et zo druk, smoest ie maar.”

„Die kom best klaar. Dat stukkie schot slaat-ie er vanmiddag nog in, zee-ie der strak' nog teuge me. Nee, we gane morrege de have oit, let op!”

„Ja, let op! Hoor ie dat daar?” Er werd op een bekken geslagen. De omroeper. „Der wor' gevraagd!!!... een metroos!!!... op de honderddertig..... Vanmiddag anmelde op 't kantoor Eendracht!!!”

Een ogenblik later ketsten de bekenslagen weer tegen de huizen en klonken dezelfde woorden.

„Je denk toch zeker nie' dat er één op komp dage? Wie gaat er nou de leste reis van de teelt mee?”

„Tja, 't zel nie storm lope. Jammer, dat Kees ziek is geworden. Affijn, we zelle maar afwachte. Wat mijn angaat — nou as er niemand komt, dan doene we 't zonder.”

„Mijn ook goed! As 't volk wil?” „De loi komme strakkies an boord. We zoue 't kenne vrage?”

„'t Enige wat er op zit. Ze motte netuurlik harder sjouwe. Meschien, dat ze der voor een keer niks op teuge hebbe? 'k Zel et toch ies perbere.”

De stuurman was er zeker van, dat de manschappen op het verzoek van hun schipper zouden ingaan. „De Ouwe leg in de reuk,” mompelde hij, „'t Kom dik voor mekaar.”

En het kwam in orde.

„Kijk ies loi,” sprak de schipper, toen zijn mannen rondom hem op het dek stonden, „Kees is gisteravond ziek geworden. Je heb zeker de omroeper al gehoord?”

(Uitroepen: Ja! Dernet! 'k Wist nie wa'k hoorde! Wat scheelt ie? Is 't erg? Der kom netuurlik niemand!)

„Nou zou ik graag wille, dat jullie je hooischure dichtmaakte,” vervolgde Veen. „Kijk ies an. As der niemand op komp dage, dan.....” hij keek rond, „Heb jullie der wat op teuge om dan zonder een metroos de leste reis te doen?”

Hij wachtte even.

De mannen zagen elkaar aan, trokken onverschillig een schouder op, schudden kalm hun hoofd. Slechts één bleek ontstemd. Heerke Mostert. Een zuur type.

„Belneent! Voor ne keertje? Waarom niet? Da's geen doodwond!”

klonk het. Maar daar tussendoor (Mostert): „Bè je gek! Nog meer sjouwel!”

Hij kreeg een ribbestoot van Piet Vink, den oudsten matroos. „As jij je bakkes niet dichthoudt...” „Jullie motte netuurlik wat harder anpakke!” sprak Veen.

„Schei maar oit, Ouwe,” riep Vink. „Kompt er geen één, dan doene we 't zonder. Wat zeggen jullie loi?” „Netuurlik! Dat doene wel!”

„Allright,” zei Veen.

En hiermee was de kwestie opgelost.

De omroeper was door de volksbuurten van Haringstad gelopen, had in iedere straat zijn bekken laten kletteren, zijn stem laten galmen, had zijn best gedaan, en een gulden verdiend.

Maar er kwam geen gegadigde voor „opstapper” om de laatste reis met de H. 130 mee te gaan. Veen had de reders van het besluit der bemanning in kennis gesteld. Vanzelfsprekend hadden ze er geen bezwaar tegen in gebracht. Waarom ook? Als de schipper en zijn volk het goed vonden...

De volgende morgen stapten de mannen van de 130 met hun vrouwen en familieleden naar de haven. Het waren Schipper Veen, stuurman Valk, de matrozen Vink, Moerman, Storm, Mostert en Vlies, de oudsten Kees en Jan, de jongste Gerrit, de reepschieter Manus en de afhouder Flip.

De meesten hadden een „uitzeildertje” bij zich. In een bonte doek geknoopt, droegen ze een koek, een busje jam, sabbelaartjes, een zakje suiker, klein goed koekjes. „Ze luste ommers zo graag een zoetigheidje” zeiden de vrouwen altijd.

Het bootje, dat de logger de rivier af zou slepen, lag stoomklaar.

Enkele minuten bleven de zeelieden met hun vrouwen, moeders en kennissen staan praten.

Totdat schipper Veen waarschuwde: „We gane manne!”

Handen werden stevig geknepen, een snelle kus vluchtig gedrukt op nerveuze lippen (de mannen gaan ommers weer naar dat altijd gevaarlijke, naar zee!), moe-

ders vermaanden hun zoons „voorzichtig te wezen”, er klonken de bekende afscheidswaarden: „Goeje reis en behoue tois! Zegen en gezondheid!”

De tros werd losgesmeten.

Het slepertje stootte gillend drie stoomstaven uit.

Langzaam gleden de schepen uit de haven.

Zakdoeken wapperden, petten zwaaiden, handen wuifden.

„Dagg! Dagg!! Goeje reis!!”

— — — — —

Op zee! O.N.O. koerste de H. 130. Naar het „visserijtje”.

Binnen twee dagen zou het met een goede wind bereikt zijn.

„Achteruit” maakte de stuurman de wachtlijst op.

De schipper speelde wat met een driehoek op een zeekaart.

„We zelle 't eerst maar ies bij de Wal perbere,” sprak hij voor zich uit.

„Beljaat.”

„As 't niet veel geeft, kenne we kalm an naar beneje zakke.”

„Beljaat!” De stuurman was met zijn lijst gereed, nam een seinlamp, begon het katoen schoon te maken.

„Jan Schrier is op de 52 geweest. Hij mot er nogal wat vandaan gehaald hebben.”

„Zo?! Nou, hij mag ook wel ies een opkommertje hebbe.”

„Zeg dat wel. Hij heeft nog nie' veel an de wal gebracht.”

„Nee!”

„As 'et teuge de 53 weer zo belabberd is as de andere reis, zelle we ook maar naar zijn breedte gaan.”

„We zelle zien!..... Verdraaid nog an toe!”

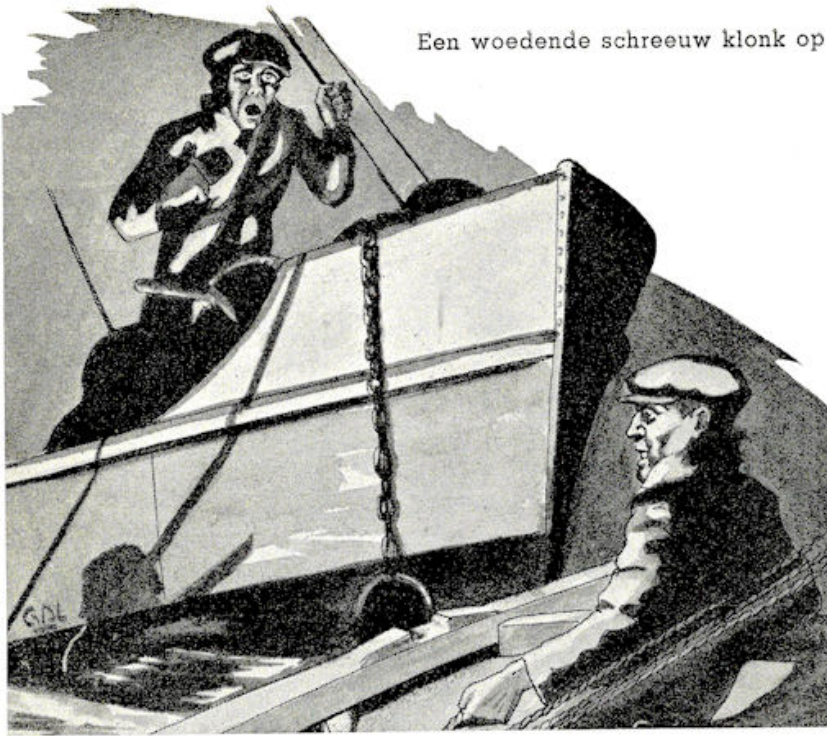
„Wat is er an 't handje?” Veen keek naar zijn stuurman.

„Die lampe benne ook al van 't jaar nul. 't Ketoen ken je bijna niet meer opdraaie.”

„As ze maar brande!”

Een woedende schreeuw klonk op

„Ja, as... Dat is et joist. Der komt geen vlammetje oit. De andere teelt motte we nodig een nieuwe stel vure hebbe.”
 „We zelle 't op ons verlanglijssie zette.”
 „Maak er maar een geintje van. Dâlijk motte ze brande.”
 „Je heb gelijk. Ik zel bove even een tang opzoeke. Dan lucht ik nog een beetje voor ik naar kooi gaat.” Veen klotste het trapje op.
 „Wel,” vroeg hij, toen Valk even later met de lampen op dek kwam, „Doene ze 't?”
 „Je ken zien, dat 'et een groen en rood vuur is. Daar is alles mee gezegd.”
 „As je 't maar zien ken.”
 „De eerste wachtsman mot er strakkies maar goed op lette.”
 „We zelle 't bij de consignes schrijven!”
 Met een stuk krijt schreef hij op een plank bij het roer: Koers O.N.O. anhouden, bij windverandering schipper waarschouwe, op de seinvure lette!
 „Ziezo, dat staat erop!”
 De stuurman dook weg in het vooronder. Enige matrozen lagen in hun kooien. Andere knoopten een schepnet of omwoelden kaakmesjes.
 „Moerman!”
 „Ja?”
 „Jij heb met Kees de eerste

wacht.”
 „Mooi!”
 „Wat ik zegge wou, de vure sputtere een beetje. Let in 't begin wat op. Je ken nie' wete...”
 „k Zel der naar loeke!”
 „In orde!”

Het was een donkere nacht. Nieuwe maan.
 Moerman en Kees stonden in hun dikke jekkers op het achterschip. Om beurten hielden ze het roer. Nu en dan drentelde er één naar het bak- en stuurboordlicht.
 „Er is niks an de lucht!”
 „k Begrijp teminste niet, waar de stuur bang voor was.”
 „Soms spettert het een beetje. Maar dat kom' de eerste nacht meestal voor.”
 „Da's vast. Maar 't loop nou best.”
 „Beter zó, dan andersom.”
 Toen de hondenwacht opkwam werd er niet meer speciaal aan de vuren gedacht. De wind was aangetrokken. Hoewel toch nog niet zodanig, dat er gereefd zou moeten worden. De zeilen stonden gespannen en vroegen de volle aandacht van de wachtsmannen.
 „Een aardig briessie!”
 „Net mooi in de lappen.”
 „As 'et zo blijf, dan benne we der morgenavond.”

„Bij leven en welzijn en dan recht voor de wind, zeker!”
 „'t Glas liep een tikkie achteroit.”
 „Daar kè je nog niet veel van zegge.”
 „We zelle afwachte.”
 Ze zwegen, tuurden naar het kompas, trokken met kleine rukken aan de roertouwen om het schip in koers te houden.
 De flauw verlichte kompasplaat was voortdurend in beweging. De zwarte kegels onder de streekletters zaten nu eens hoog, dan weer laag. De ongedurige kwa-jongensvinger dwars er overheen gleed onophoudelijk heen en weer. Voorzichtig, als wist hij, niet over de letters O.N.O. te mogen glijden. Om toch telkens, zodra de ogen van zijn bewakers zich een moment afwendden, O.N.O. te passeren. Maar het was een korte vrijheid. Onverbiddelijk haalden grote knuisten de helmstok om. Langzaam trok de zwarte vinger zich terug. Schuldbewust, en met een bij-bedoeling. Want nu probeerde hij aan de andere kant over de O.N.O.-grens te ontsnappen. De knuisten hadden de poging voorzien, ze kenden de knepen van de onrustige naald. Bijna waren de letters bereikt, of nauwelijks merkbaar werd het roertouw overgehaald. Op je plaats blijven!
 „Kijk daar ies!” Vink wees naar bakboord-vóór.
 Daar dook een groen licht op.
 „Zeker een toiszeiler,” zei Jan.
 „k Denk et!”
 Beide mannen zagen oplettend toe. Het schip naderde snel. Ze hoorden heel zacht een motor ploffen. Een rood oog keek nu vurig met het loensende groene naar de H. 130.
 „Wat doene die loi gek!”
 „'t Lijkt wel, of ze recht op ons anhoue.”
 „Dat doen ze, as 'k et niet mis heb.”
 „Zoue ze wat nodig hebbe?”
 „Waarschouw eve de schipper! Gauw, want dat ding zit zo bij ons.”
 Jan krom het trapje van het achteruit af.
 „Schipper?” Geen antwoord.
 „Schipper?” Beweging in de kool. 132

„Ja?“

„Een schuit houdt recht op ons an. Of die praaije wil.“

Met een ruk zat de ouwe op de rand van zijn kooi. „Is die vent nou helemaal...“

Plotseling hoorden beiden roepen.

„Jan! Jan! Gauw! Kijk naar de vure!“ Ze zagen elkander aan.

„God bewaar ons“ riep Veen uit, „de lampe... toch nog oitgegaan!“ Hij sprong op een kist toe, rukte het deksel open.

Jan was in twee, drie sprongen boven, bleef staan, rende naar de vuren, struikelde, viel, stond op, keek... „Oit!“ gilte hij.

Het andere schip was dichtbij, vóór de kop.

De schipper hoorde „Oit!“

Meteen had hij een stakelvuur. Een lucifer, een lucifer, gauw! Een schrap. Mis! Nog één. Een vlammetje. Hij stond al op de trap. De stakel knapte aan, was dan ineens een grote vuurbal. Veen trok zich op dek, zwaaide met het knetterende, vlamme stakellicht, zag het schip vóór.

De wachtsman, voorover gebogen had met een hevige ruk de helmstok omgegooid. In de grillige vlammen zag zijn gezicht er spookachtig uit. Verbeten, gespannen. De figuur van den schipper was onheilspellend vervormd op het gatzeil getekend. Een dansende vlek, kort, lang, breed, smal.

De zeilen klapperden, alsof ze opschrokken. Een moment weerspannig, voegden ze zich weer gedwee naar de nieuwe richting, namen de volle wind met zware zuchten op.

Rakelings vloog de tegenzeiler langs het achterschip van de 130 voorbij. Het boegwater klotste wild op, spatte in stukken tegen de scheepswanden.

Het stakelvuur verlichtte even het vertrokken gezicht van den wachtsman op de voorstevan van het motorschip. Licht en schaduwplekken gaven een angstwekkende uitdrukking aan dat gelaat. Een woedende schreeuw klonk op. Onverstaanbaar.

In één flits passeerden de schepen elkaar. Dof popte een motor. De kompasnaald vibreerde hevige

Met een schok was hij over O.N.O. gesprongen. Langzaam keerde hij terug naar de verlaten standplaats.

De drie mannen stonden bij elkander. De vlammen knetterden. De knuisten van den roerganger zaten als twee spierklompen om de touwen. In het flakkerende licht leken de knobbels stevige bolsters.

Zenuwachtig wreef de hand van Jan over de mond, langs de neus en terug. Zijn ogen knipten dicht en open.

Boven de neus van den schipper was een diepe rimpel getrokken.

„We magge God danke, dat et zó afgelopen is. Maak die vure nou klaar.“

De „oudste“ stapte onzeker op de reling, nam het bakboordlicht.

„Een beetje méér oplette was nie' kwaad geweest. Hoe zag jij, dat de lampe oit ware,“ vroeg Veen aan den roerganger.

„Wel, ik zag et nie. Maar toen Jan naar beneje was, schoot gelijk dat gezegde van de stuur in me kop. De lampe! 'k Wist wel nie', of ze oit ware, maar 'k docht, as 'k roep, dan komme jullie toch as de weergalg naar bove. Ik kon nie' gaan kijke. Anders hadde we zó op die ander gezete.“

„Je hadt beter gedaan om eerst te late kijke, hè?“

„Gelijk heb ie. 't Is stom van me. Maar toen we de wacht overname, brandde ze nog.“

„Affijn, we benne der Goddank goed afgekemme.“

Een magere kop dook onder de kap van het achteronder vandaan. De stuurman. Hij trok zijn voorhoofd op, zijn mond neer.

„Zo!“ was al wat hij zei. Dan zag hij het witte achterlicht van de motorboot.

„Net voorbij geschote,“ antwoordde Veen op de vragende uitdrukking, welke over het gelaat van zijn stuurman schoof.

„Zo!“

„Verduiveld goed gemannevreerd van hem.“ Veen wees op den matroos.

„Nou ja...“ weerde deze af.

„Moel houel 't Was zoiver.“

„De vure wazze oitgegaan,“ verklaarde de matroos.

„Doch ik et nie,“ zei de stuurman. Hij ging op Jan toe, hielp hem met de lampe.

„Allemaal larie,“ mompelde hij. „Motte de andere teelt nieuwe hebbe.“ Hij keek den jongen aan. „Blijf jij er maar af. 'k Weet wel zo'n beetje hoe je die dinge op mot kallefatere. Lekko maar!“

In werkelijkheid nam hij het werk over, omdat hij zag, dat Jan nog steeds niet van de schrik was bekomen. Zijn handen beefden met lichte schokjes.

„Machtig stuur, 'k vlieg naar bove, zie bij de boeg die motor.“ Verschrikte ogen zagen den stuurman aan. „En?“ vroeg deze (laat dat jong maar praten. Dan komtie er het gauwst bovenop. Wat mot-ie geschrokken zijn).

„Nou, 'k docht, daar gaan we. 'k Zag ons spartele, tois schreeuwde m'n moeder, toen eigenlijk niks meer. Alleen die boeg voor me. Alles zwart voor me ogen. Enne... nou... ineens schiete we vlak langs mekaar heen... Nee stuur, wa 'k percies docht... weet ik nie' meer.“

Hij staarde voor zich uit.

„In 't donker zie je... En dan in 't water... Was et nou dag... hè?“ Weer zweeg hij.

De stuurman peuterde aan het lampe-katoen. Zonder op te zien vroeg hij:

„Was jij der klaar voor?“

„Klaar?... Bedoel-ie...“ Jan keek den stuurman aan. „Bedoel-ie,“ herhaalde hij, „as we naar de kelder gegaan ware?“ Valk knikte.

„Klaar?... Ja, wat zel ik zegge.. Daar denk-ie meschien niet an vóórdat er wat gebeurt... Je schrik te veul op zo'n ogenblik.. Maar eh... Affijn, 't is nou voorbij...“

„Daar heb jij gelijk in, jong. Maar 't had andersom ook kenne weze. Daar motte wij op zee rekening mee houe.“

Jan antwoordde niet. Hij wreef met zijn hand over zijn voorhoofd.

„Weet je wat je doet? Ga jij maar naar kooi. Je wacht zal wel zo om weze. Ik blijf wel zolang tot er afgelost wordt.“

Jan stapte naar het vooronder, vergat den stuurman te bedanken.

